

Deu anys de recerca en limfomes a l'ICO

El dos de maig es van complir deu anys de la constitució formal d'un equip de treball a l'ICO per a l'estudi dels limfomes: el grup Epilymph. "Abans ja havíem participat en algun estudi europeu, però en aquella data és quan es gesta un grup més o menys estable de recerca sobre limfomes", explica Sílvia de Sanjosé, cap de la Unitat d'Infeccions i Càncer del Programa de recerca en Epidemiologia de l'ICO i una de les impulsores d'Epilymph.

L'objectiu d'Epilymph, en el qual també participa activament l'Hospital Verge de la Cinta de Tortosa i el Ramon i Cajal de Madrid, és estudiar els diferents factors de risc que predisposen al limfoma. Posteriorment, amb el lideratge de l'ICO i el suport de l'Agència Internacional per a la Recerca en Càncer (IARC), ubicada a Lió, França, Epilymph s'estén a Itàlia, França, Alemanya, Irlanda i la República Txeca fent el grup Epilymph Europa.

Actualment hi ha més de trenta publicacions científiques associades al grup.

Una patologia en expansió

Els limfomes apleguen una quinzena de tumors diferents que afecten el sistema limfàtic, i que tenen un pronòstic i una supervivència molt variables. La prevalença de la malaltia i el

tipus de limfoma més comú varien significativament entre països, en funció sobretot de les infeccions que predominen en cada àrea geogràfica.

El limfoma és un dels tumors que més augmenta en les societats desenvolupades: a Catalunya, l'increment és del 6,1% anual des de 1980. De moment, es desconeix el perquè

d'aquest augment: un millor diagnòstic, els canvis en els estils de vida, l'envelliment de la població o la presència de malalties immunosupressores són alguns dels factors que s'apunten com a possibles causes.

Noves evidències

En els darrers anys s'han publicat nous estudis sobre les possibles causes dels limfomes. L'ICO ha participat activament en treballs que han confirmat que la infecció pel virus de l'Hepatitis C, el tabaquisme i l'obesitat augmenten el risc de desenvolupar limfomes. Una investigació recent indica que

els tints de cabells utilitzats abans de 1980 també afavoreixen l'aparició de la malaltia. Per contra, sembla que l'exposició als raigs ultraviolats i patir asma són protectors. L'estudi també ha permès millorar el coneixement de la implicació en els limfomes del virus Epstein Barr i de l'*Helicobacter pylori* i descartar el virus SV40 com a causa.

Part de l'equip que actualment investiga en limfomes a l'ICO

El centre de Badalona acull la primera jornada de comiat dels metges residents de l'ICO

El 16 de maig es va celebrar la primera jornada acadèmica de metges residents de l'Institut Català d'Oncologia. Aquesta és la primera vegada que s'organitza un acte conjunt entre els tres centres per acomiadar els MIR d'últim any.

L'acte va tenir lloc a la sala d'actes de l'Hospital Germans Trias i Pujol, seu de l'ICO Badalona. La inauguració va anar a càrrec de José Antonio Blanco, president de la comissió de docència del Germans Trias i Pujol, i Evarist Feliu, director de l'ICO Badalona. A la jornada es van presentar casos clínics d'oncologia mèdica, d'oncologia radioteràpica i d'hematologia, que van ser valorats pels residents dels tres centres. Posteriorment, Manel Esteller, director del Programa de recerca en Epigenètica i Biologia del Càncer de l'ICO va impartir la conferència titulada "La investigació molecular en càncer: participa-hi".

L'ICO té un total de 47 metges residents. 28 estan al centre

de l'Hospitalet, 13 a Badalona i 6 a l'ICO Girona. Dels 47, 13 finalitzen aquest curs la seva estada formativa a la nostra institució.

L'acte va ser el divendres 16 de maig a l'ICO Badalona

Reconeixement a diferents professionals de l'ICO

Diferents professionals de l'Institut Català d'Oncologia han vist reconeguda la seva tasca amb la concessió de premis o l'atorgament d'ajuts a projectes de recerca:

Signatura del conveni amb l'aecc

El passat 6 de maig l'Associació Espanyola Contra el Càncer (aecc), l'ICO i l'Institut d'Investigació Biomèdica de Girona Dr Josep Trueta (Idibgi) van signar el conveni que formalitza el finançament per part de l'aecc d'un projecte d'investigació de l'ICO Girona (vegeu l'ICOnews 91 del passat mes de març). El projecte, que dirigeix Javier Menéndez, es desenvoluparà en tres anys i compta amb una dotació de 300.000 euros. És l'ajuda més gran per projecte que dona una entitat sense ànims de lucre al nostre país. El projecte estudiarà, entre d'altres, el paper dels àcids grassos endògens en alguns tumors de mama.

Premi Jacint Vilardell

La Fundació Privada de Gastroenterologia Dr. Francisco Vilardell ha concedit el premi Jacint Vilardell a la millor investigació en càncer de còlon i recte a Manel Esteller, director del Programa de recerca en Epigenètica i Biologia del Càncer de l'ICO. El guardó és un reconeixement al millor treball publicat sobre càncer de còlon i recte entre

2005 i 2007. Esteller el rep per un estudi aparegut a **Nature genetics** sobre canvis epigenètics que contribueixen a l'aparició i desenvolupament del càncer de còlon.

Premi del Col·legi d'Infermeria

Un estudi de l'ICO sobre el tractament de la mucositis oral ha rebut el premi Ajudes a Projectes de Recerca, del Col·legi d'Infermeria, per la seva aportació científica.

En l'estudi, encapçalat per Sandra Cabrera, infermera de l'ICO Badalona, han participat l'ICO l'Hospitalet, l'ICO Badalona i l'Hospital Esperit Sant.

La mucositis -inflamació de les mucoses de tot el tracte intestinal- és un efecte secundari freqüent després del tractament de certs càncers. L'objectiu del treball era comparar l'efectivitat de dos tractaments per a aquest problema. [\[+\] intranet](#)

Manel Esteller

Signatura del conveni amb Gabriel Coll de Tuero, president del Comitè Executiu de l'IdIBGi; Ramon López Lozano, president de l'ICO; Isabel Oriol Díaz de Bustamante, vicepresidenta de l'aecc i de la seva Fundació Científica, i Javier A. Menéndez responsable del projecte

Lidia Raventós, Paz Fernández i Marta Pàmias a l'acte d'entrega del guardó

La braquiteràpia és el tractament que menys altera la qualitat de vida en pacients amb càncer de pròstata localitzat

Els pacients de càncer de pròstata tractats amb braquiteràpia tenen una millor qualitat de vida que els tractats amb radioteràpia externa o els sotmesos a l'extirpació de la pròstata. Així ho conclou un estudi encapçalat per l'ICO, l'Hospital de Bellvitge i l'Institut Municipal d'Investigació Mèdica que s'ha publicat a **International Journal of Radiation Oncology-Biology-Physics**. En l'estudi han participat onze centres sanitaris més de tot l'Estat.

El càncer de pròstata és el més freqüent en homes a Espanya. A Catalunya es diagnostiquen uns 3.500 casos cada any. Actualment, es curen més del 70% dels casos,

però el tractament pot anar acompanyat d'efectes secundaris que incideixen en la qualitat de vida.

Enquesta telefònica

La investigació s'ha basat en una entrevista telefònica abans del tractament i als 3, 12 i 24 mesos a 275 pacients tractats amb braquiteràpia, 205 amb radioteràpia externa i 134 sotmesos a l'extirpació de la pròstata.

Els resultats indiquen que la braquiteràpia amb llavors de iode-25 és el tractament que comporta menys problemes d'impotència i d'altres disfuncions sexuals i és el que menys afecta la qualitat de vida dels pacients en general. [\[+\] intranet](#)

En la braquiteràpia s'implanten una mena de llavors radioactives per destruir el tumor

Ferran Aguiló, de l'Hospital de Bellvitge, Ferran Guedea, de l'ICO l'Hospitalet, i Montserrat Ferrer, de l'IMIM-Hospital del Mar

L'ICO promou la prevenció de les caigudes dels pacients

La Direcció de Recursos Sanitaris del Departament de Salut impulsa des de novembre de 2005 "l'Aliança per a la Seguretat dels Pacients".

La finalitat del projecte és promoure la seguretat en tots els àmbits dels pacients atesos pel sistema sanitari català. L'ICO hi participa activament. L'Aliança inclou tota una sèrie de projectes concrets. Entre d'altres aspectes, s'han abordat elements com la identificació adequada dels malalts; la prevenció de les infeccions nosocomials o l'anàlisi de la incidència dels errors de la medicació (en el qual ha col·laborat el Servei de Farmàcia de l'ICO l'Hospitalet).

Un dels projectes és per a la prevenció de caigudes. L'ICO hi ha col·laborat amb 21 hospitals d'aguts i 12 centres sociosanitaris de Catalunya. Durant vuit mesos d'estudi s'ha promogut la formació del personal sanitari, s'han fet accions com la millor senyalització quan el terra és lliscant i s'han

analitzat les caigudes produïdes.

Com a resultat de l'anàlisi, s'ha vist que el 85% dels pacients ingressats a l'ICO tenen un risc de caure, ja que el malalt de càncer avançat és un pacient complex. D'altra banda, s'ha vist que de mitjana es donen 4,1 caigudes per mil dies d'estada.

L'ICO també ha participat en un projecte per evitar els errors de medicació

Fundació ICO

Es posa en marxa el programa de voluntaris a Badalona

El 23 d'abril, diada de Sant Jordi, es va posar en marxa el programa de voluntariat a l'ICO Badalona. La iniciativa es va estrenar amb l'entrega d'una rosa per part de les voluntàries als malalts del centre.

De moment hi ha dues voluntàries, que provenen del centre de l'Hospitalet. Es preveu, però, que en el futur s'anirà ampliant l'equip.

Les voluntàries actuaran dins de l'Hospital de Dia d'Oncologia, i la seva tasca s'orientarà sobretot en l'acompanyament i el suport emocional dels malalts: companyia, animació, dinamització, suport pràctic, substitució del cuidador principal en moments puntuals, préstec de llibres i revistes... El sentit de l'acció és contribuir a evitar l'aïllament de la persona dins de la institució i contribuir a la millora de l'assistència integral dels malalts. En opinió de Mercè Riquelme, treballadora social del centre de Badalona i una de les persones responsables del projecte, "responem a l'interès dels professionals per desenvolupar un programa de voluntariat que complementi les tasques assistencials dels professionals i aporti un plus de qualitat humana".

A l'Hospitalet hi ha un equip de voluntariat des de la inauguració de l'ICO

Breus

Presentació del nou Trueta L'Hospital Doctor Josep Trueta, seu de l'ICO a Girona, disposarà d'un nou edifici l'any 2013 que substituirà l'actual. Segons es va anunciar a la presentació de l'edifici, que es va fer a mitjan abril, el nou Trueta disposarà de 40.000 metres quadrats més de superfície i millorarà l'accessibilitat i mobilitat de pacients, familiars i treballadors.

Reunió de radioteràpia Professionals dels tres serveis d'Oncologia Radioteràpica de l'ICO es van reunir al centre d'Hospitalet per compartir experiències i debatre aspectes de l'atenció als malalts.

Visita d'infermeria 45 alumnes del darrer curs d'infermeria del Centre Hospitalari Jean d'Arc de Mouscron, a Bèlgica, van visitar les instal·lacions de l'ICO. L'objectiu era conèixer el model de cures i la filosofia de l'ICO, així com les particularitats dels pacients amb càncer.

Exposició sobre la història de l'Hospital Duran i Reynals L'ICO l'Hospitalet acull una exposició sobre la història de l'Hospital Duran i Reynals. La mostra explica les vicissituds en la construcció del centre, que va iniciar-se a mitjan de la dècada dels setanta.

“M'agrada pensar que fem una tasca que pot beneficiar molta gent”

Sílvia de Sanjosé,
Cap de la Unitat d'Infeccions i Càncer

Nascuda a Igualada, va ser la darrera de la generació de 25 cosins i “l'única que va néixer en una clínica i no a casa”. Casada i amb dos fills, ara viu a Sant Cugat del Vallès. Va estudiar medicina a la Universitat de Barcelona. Després de fer el MIR de medicina de família, va cursar un màster d'epidemiologia i el doctorat a la Universitat de Londres. Des del gener d'enguany és la cap de la Unitat d'Infeccions i Càncer del Programa de recerca en Epidemiologia del Càncer de l'ICO. Va ser una de les impulsores del grup Epilymph sobre limfomes, que acaba de complir deu anys.

Per què et vas decantar per la medicina?

En el moment de decidir quina carrera faria tenia clar que no m'interessava el món empresarial i que per l'artístic no tenia especials habilitats. Així que em vaig decidir per la implicació social de la medicina. Aquesta decisió me la vaig estar qüestionant durant molts anys. Tot i que sempre m'ho vaig passar d'allò més bé fent assistència, em costava conviure amb el model assistencial que veia. No entenia gaire bé com es prenen les decisions clíniques ni em trobava a gust amb la relació metge-malalt. Si fos resident avui potser em trobaria molt més còmode perquè aquests aspectes han evolucionat molt favorablement.

Vas superar aquest cert desengany per la medicina?

L'experiència del MIR a Alacant (on vaig fer els dos primers anys) em va fer veure que el funcionament de la medicina primària era molt desigual i que calia fer un gran esforç per transmetre l'interès per estudiar poblacions. Molts metges de família són internistes hospitalaris frustrats. No vaig estar convençuda de la professió fins que no vaig entrar en el món de l'epidemiologia. El mètode científic emprat m'agrada i m'hi sento molt còmoda.

I com vas introduir-te en l'epidemiologia?

El professor Amando Martín Zurro em va obrir els ulls. Ell ens plantejava si érem conscients que el volum d'hipertensos potencials sense detectar era potser molt superior al que teníem localitzat i que qualsevol valoració del problema havia de tenir en compte aquest fet. Prendre consciència d'això em va iniciar en l'epidemiologia. A partir d'aquí, vaig estar a l'Institut de Salut Pública de Barcelona, a Londres i a Lió, i el 1994 vaig incorporar-me al que avui és l'ICO.

I com arribes aquí?

A Lió vaig coincidir amb en Xavier Bosch. Quan ell va tornar a Barcelona em va proposar fer un grup amb la Josepa Ribes i en Xavier Castellsagué. No m'ho vaig pensar dos cops. El projecte era temptador, l'equip molt bo i m'agradava molt l'esperit de centre que tenia en Pau Viladiu. També tenia enyorança per tornar a casa.

En aquest sentit, formes part d'un equip que es referent mundial en l'estudi del virus del papil·loma humà i el càncer de coll d'úter. Com ho valoreu?

Ha estat i és un fenomen singular, únic, que m'ha permès participar a escala internacional d'una història d'èxit. Les possibilitats de prevenir una gran part dels tumors vinculats al virus del papil·loma humà només pot omplir-nos de satisfacció. Ara el nostre repte és facilitar que aquesta prevenció sigui accessible a la població de risc, independentment del seu nivell social, color o país.

En què consisteix la teva recerca?

Estem molt centrats en l'estudi de tumors vinculats al virus del papil·loma humà i als factors causants dels limfomes. Els epidemiòlegs explorem els elements que sospitem que condueixen a la malaltia. Per això comparem persones afectades i persones sanes. La nostra particularitat és que sempre busquem grups que inicialment tenen la mateixa probabilitat de desenvolupar la malaltia que estudiem. A partir d'aquí cerquem els factors que poden explicar per què uns tenen la malaltia i els altres no.

Sovint s'associa la investigació biomèdica amb el laboratori i costa

d'entendre que alguns investigadors facin recerca a l'ordinador. Com ho veus?

L'ordinador només és un mitjà com ho és el microscopi per al patòleg o el bisturí per al cirurgià. El que importa són les idees i la seva concreció pràctica.

Es pot fer bona recerca a l'ICO?

Crec que sí. Hi ha bons grups de recerca i sembla que anem creixent en aquesta línia. Cada vegada sortim més en el mapa internacional. Tinc companys de països 'rics', que estan interessats en les ofertes de treball que tenim els grups de recerca de l'ICO i això és un bon símptoma.

Què és el que més t'agrada de la teva feina?

L'estimació que dintre de l'equip tots tenim per la nostra feina. Miro al meu costat i estic envoltada de col·laboradors entusiastes pel que estan fent. M'agrada la llibertat que tinc per decidir on aboco els meus esforços i m'agrada pensar que ens dediquem a un sector de la medicina en el qual l'impacte dels resultats pot beneficiar molta gent.

I, finalment, a què dediques el teu temps lliure?

M'agrada fer moltes coses, però potser una de les aficions a la que sóc més fidel és cuinar no per als amics, sinó amb els qui comparteixo el gust pel descobriment culinari: les sepietes amb sobrasada, o les sardinetes amb pastanaga i soja... També m'estic aficionant a l'aprenentatge a distància.